

ІРКЛІЇВ — село Чернобаївського району Черкаської області. Центр сільс. ради, якій підпорядк. села Загородище, Скородистик, Червоногірка. Знаходиться при впадінні р. [Ірклій](#) у [Дніпро](#) ([Кременчуцьке водосховище](#)), за 180 км від Києва, за 42 км від обл. центру, за 30 км від залізнич. ст. Золотоноша та за 16 км від райцентру. Площа 3,45 км². Насел. 2309 осіб (2001), переважно українці. Через І. проходить автошлях Київ–Дніпропетровськ. Засн. 1601. За люстрацією 1616 тут було 300 козац. дворів і 20 «послушних» (залежних від феодала), 1628 — відповідно 400 та 50. Від 1616 (набув статусу слободи) та майже до кін. 18 ст. І. виконував роль прикордон. пункту. І. охороняв Лівобережжя України від набігів крим. і ногай. татар. 1620 польс. король Сигізмунд III подарував його князеві К. Вишневецькому. Жит. брали участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. Від 1649 — сотенне містечко Кропивнян. (від 1659 (за ін. даними — 1663) — Переяслав.) полку. 1648–49 (полковник М. Телюченко; 3 сотні у кількості 631 особа) та 1658–59 (за ін. даними — 1658–63; полковник М. Папкевич) існував Іркліїв. полк. У серпні 1650 в І. відбулася зустріч Б. Хмельницького з київ. митрополитом Сильвестром Косовим і королів. послами Адамом і Миколою Киселями (водночас перебував і рос. посланець Струков). Виконуючи волю польс. короля, М. Кисіль висунув вимогу влаштувати татаро-козац. похід на моск. землі (отримав відмову). Визначал. є також те, що гетьман підписав тут кілька своїх універсалів. 1662 укр.-рос. військо на чолі з наказ. гетьманом Лівобереж. України Я. Сомком і князем Г. Ромодановським розгромило тут загін крим. хана, який був союзником Ю. Хмельницького. 1726, за даними ревізій. книги Переяслав. полку, в І. проживало 100 козац., 22

міщан. і понад 200 селян. родин. І. згадується у писем. джерелах 1737 у зв'язку з повстанням гайдамаків. Іркліївці влилися і в повстан. загони у ході Коліївщини 1768. Поряд з військ. службою, що тривалий час лишалася осн. заняттям мешканців, у м-ку розвивалися чумацтво, рибальство та різноманітні ремесла. 1782–96 — містечко Київ. намісництва, 1797–1801 — Малорос. губ., від 1802 — волос. центр Золотоніс. пов. Полтав. губ. 1859 в І. у 312 дворах мешкало 2135 осіб. У серед. 19 ст. у м-ку діяли винокурня, селітряний завод, 2 чинбарні, пошт. станція. Щотижня відбувалися базари та 4 рази на рік — семиденні ярмарки. Торговище розміщувалося на пл. понад 50 дес. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. 1923 у складі Золотоніс. округу Полтав. губ. з Васютин., Мельників., Мойсин. і пн. частини Іркліїв. волостей утвор. Іркліїв. р-н (за Всесоюз. переписом 1939 насел. 43 448 осіб). У червні 1925 його віднесено до Черкас. (від 1927 — Шевченків.) округи, у складі якої знаходився до 1930. Від 1932 Іркліїв. р-н входив до складу Київ., від 1937 — Полтав., від 1954 — Черкас. обл.; 1959 ліквідовано. Виходила рай. г. «Більшовицька правда». Жит. потерпали від голодомору 1932–33, зазнали сталін. репресій. Від 19 вересня 1941 до 26 вересня 1943 — під нім.-фашист. окупацією. На фронтах 2-ї світової війни загинуло 413 іркліївців. Гол. підприємства: БАТ «Іркліїв. маслосирзавод», Іркліїв. розплідник рослиноід. риб, ЗАТ «Іркліїв. завод продтоварів», хлібокомбінат; 1938–2008 працював коноплезавод. У І. — заг.-осв. школа, профес. аграр. ліцей, дитсадок; лікарня. Діє Свято-Троїц. собор УПЦ МП. Серед видат. уродженців — хімік [І. Комаров](#), засл. арх. України [М. Копил](#). У І. жив і працював Герой Радянського Союзу [С. Литовченко](#).

[Н. З. Бокова](#)

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Іркліїв / Н. З. Бокова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12614>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).